

LT

LT

LT

EUROPOS BENDRIJŲ KOMISIJA

Briuselis, 22.12.2008
KOM(2008) 885 galutinis

KOMISIJOS ATASKAITA

**grindžiama 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/577/TVR dėl turto
arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje 14 straipsniu**

KOMISIJOS ATASKAITA

grindžiama 2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje 14 straipsniu

1. ĮVADAS

1.1. Bendroji informacija

Tarybos pamatinio sprendimo 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje pagrindinis tikslas – nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė pripažįsta ir savo teritorijoje vykdo kitos valstybės narės teisminės institucijos baudžiamajame procese priimtą turto arba įrodymų arešto aktą. Pamatinis sprendimas grindžiamas ikiteisminiu savitarpio teismo sprendimų pripažinimu, pagal kurį arešto aktas pripažįstamas be formalumų, atsisakymo jį vykdyti pagrindai griežtai riboti, o dvigubo baudžiamumo principas iš dalies panaikintas.

1.2. Valstybių narių pranešimai

Tik septynios valstybės narės (AT, DK, FI, FR, NL, PL, SE) pamatinį sprendimą įgyvendino iki nustatyto termino (2005 m. rugpjūčio 2 d.). Per 2006 m. dar aštuonios valstybės narės perkėlė pamatinį sprendimą į nacionalinę teisę (BE, CY, CZ, ES, HU, SI, SK, UK) ir pateikė Komisijai įgyvendinimo teisės aktus. BG ir LT įgyvendinimo teisės aktus pateikė 2007 m. (BG pamatinį sprendimą įgyvendino įstodama į ES 2007 m. sausio 1 d.). EE ir LV perkėlė pamatinio sprendimo nuostatas į nacionalinę teisę ir apie tai pranešė Komisijai 2008 m.

Iki 2008 m. spalio mėn. pabaigos Komisija negavo aštuonių valstybių narių (DE, EL, IE, IT, LU, MT, PT, RO) įgyvendinimo teisės aktų. Todėl nagrinėjant įgyvendinimo priemones šios valstybės narės pranešime nebus nurodomos.

1.3. Būdas ir vertinimo kriterijai

Pamatinio sprendimo 14 straipsnyje numatyta parengti rašytinę Komisijos ataskaitą apie veiksmus, kurių ėmėsi valstybės narės, kad įvykdytų šios priemonės reikalavimus iki 2005 m. rugpjūčio 2 d. Šios ataskaitos rengimas užtruko dėl to, kad iki pamatiniame sprendime nustatyto termino gauta nedaug pranešimų.

Pamatiniai sprendimai valstybėms narėms yra privalomi rezultatų, kuriuos reikia pasiekti, atžvilgiu, tačiau nacionalinėms valdžios institucijoms paliekama galimybė pasirinkti jų įgyvendinimo formą ir būdus (kriterijai: aiškumas, teisinis tikrumas, veiksmingumas). Pamatiniai sprendimai neturi tiesioginio poveikio. Vis dėlto atitinkamo aiškinimo principas yra privalomas pamatinių sprendimų, priimtų vadovaujantis Europos Sąjungos sutarties VI antraštinės dalies nuostatomis, atžvilgiu¹. Kadangi Komisija neturi įgaliojimų pradėti pažeidimų nagrinėjimo procedūrų prieš valstybę narę, kuri tariamai nesiėmė būtinų priemonių

¹ Europos Teisingumo Teismo sprendimas, Pupino, byla 105/03 (2005 m. birželio 16 d.), OL C 193, 2005 8 6, p. 3.

pagal trečiąją ramstį priimto Tarybos pamatinio sprendimo nuostatomis įvykdyti, šios ataskaitos pobūdis ir tikslas susiję tik su perkėlimo į nacionalinę teisę priemonių, kurių ėmėsi devyniolika valstybių narių, vertinimu.

2. VERTINIMAS

1 straipsnis. Dalykas

Šio pamatinio sprendimo tikslas – nustatyti taisykles, pagal kurias valstybė narė pripažįsta ir savo teritorijoje vykdo kitos valstybės narės teisminės institucijos baudžiamajame procese priimtą arešto aktą. Vienuolika valstybių narių (BE, BG, CZ, DK, EE, ES, FI, LV, SE, SK ir iš dalies SI) perkėlė šį dalyką į nacionalinę teisę, o aštuonių valstybių narių (AT, CY, FR, HU, LT, NL, PL, UK) įgyvendinimo teisės aktuose šios nuostatos nebuvo. Kai kurios iš jų nurodė, kad ši nuostata yra bendra taisyklė, todėl jos nereikia įgyvendinti.

2 straipsnis. Sąvokos

Pamatiniam sprendimui apibrėžiamos šios sąvokos: „išduodančioji valstybė“, „vykdančioji valstybė“, „arešto aktas“, „turtas“ ir „įrodymai“. Valstybių narių įgyvendinimo teisės aktuose daugiau ar mažiau pateikiamos pamatinio sprendimo apibrėžtys, tačiau kai kurios iš jų apima tik dalį reikiamų elementų. Dauguma valstybių narių nemanė esant būtina apibrėžti „išduodančiąją valstybę“ ir „vykdančiąją valstybę“. „Arešto akto“ apibrėžtį pateikė dauguma valstybių narių, išskyrus LV ir PL. Terminas „pagrobimas“ atžvilgiu BE ir FR rėmėsi nacionaliniais teisės aktais, tačiau nuostatos nebuvo įtrauktos.

3 straipsnis. Nusikaltimai

Remiantis šia nuostata, sudaromas nusikaltimų, kurių dvigubo baudžiamumo patikros yra panaikintos, sąrašas.

Daugelis valstybių narių (BG, DK, HU, ES, FI, PL, SK, NL, UK) įgyvendino 3 straipsnio 2 dalyje nustatytą sąrašą pagal pamatinį sprendimą (AT, EE, LT ir LV teisės aktai nepridėti). Vis dėlto BE teisės aktuose numatyta, kad „nužudymas arba sunkus sveikatos sutrikdymas“ abortų ir eutanazijos neapima. Tai prieštarauja pamatiniam sprendimui, kadangi pagal išduodančiosios valstybės, o ne pagal vykdančiosios valstybės teisės aktus nustatoma, ar nusikaltimas patenka į minėtąjį sąrašą. CY, CZ, SE ir SI atveju įgyvendinimo nuostatų nėra.

4 straipsnis. Arešto aktų perdavimas

4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad arešto aktas kartu su liudijimu turėtų būti perduoti teisminės institucijos, kuri juos tiesiogiai išdavė kompetentingai vykdančiajai institucijai. Remiantis aštuonių valstybių narių (BG, CY, EE, HU, LT, LV, SI ir UK) teisės aktais, dokumentai turi būti siunčiami per centrinę instituciją, kuri paprastai yra Teisingumo ministerija arba Generalinė prokuratūra. Kitos valstybės narės arba aiškiai numatė tiesioginį teisminių institucijų ryšį (FR, SK, ES, NL, SE), arba nurodė, kad tiesioginis ryšys užtikrinamas sudarius kompetentingų valdžios institucijų sąrašą, o ne per centrinę valdžios instituciją (PL). CZ atveju sprendimas tiesiogiai siunčiamas kompetentingai teisminei institucijai, tačiau jis taip pat gali būti siunčiamas per Teisingumo ministeriją arba Generalinę prokuratūrą. BE numatė, kad sprendimai dėl arešto privalo būti perduodami per karališkuosius prokurorus, kurių negalima laikyti centrine valdžios institucija, nes jie atlieka tik formalų vaidmenį perduodant pranešimus.

5 straipsnis. Pripažinimas ir neatidėliotinas vykdymas

Apskritai beveik visuose įgyvendinimo teisės aktuose numatytas greitas areštų prašymų vykdymas.

• „Neatidėliotinas“ vykdymas (5 straipsnio 1 dalis)

Valstybės narės numato įvairius terminus tokiam vykdymui, kaip „neatidėliojant“ (PL, FI) arba „nutarimas išsiunčiamas per 24 val. nuo sprendimo dėl vykdymo priėmimo“ (BG), „be nereikalingo delsimo“ (DK), „nedelsiant“ (CZ, HU), „nedelsiant ir, jei įmanoma, per 24 val.“ (SE). AT, ES ir FR citavo pamatinį sprendimą, numatydamas „neatidėliotiną“ vykdymą. BE šiuo atžvilgiu rėmėsi nacionalinėmis nuostatomis (nuostatos nepateiktos). Kai kurios valstybės narės nenurodė jokių terminų. EE neįgyvendino šios nuostatos, bet vietoj to nurodė daug oficialių kliūčių vykdymui. *Be kitų dalykų*, tos kliūtys susijusios su faktu, kad sprendimas, kuris yra arešto pagrindas, neįsigaliojo, su teismo nešališkumu ar ypatingu Estijos piliečių statusu. UK numatė abstrakčią bendro pobūdžio nuostatą dėl vykdymo akto siuntimo.

• Pranešimas per 24 valandas (5 straipsnio 3 dalis)

Daugeliu atvejų išdavus arešto sprendimą jis vykdomas „nedelsiant“. AT ir DK numatė terminą, nustatytą pamatiniame sprendime („kuo skubiau, jei įmanoma, per 24 val.“). Kai kurios valstybės narės numatė kitokį terminą, kaip antai BE („24 val., ilgiausiai 5 dienos“), BG („nedelsiant“), CZ („per 24 val., kitu atveju be nereikalingo delsimo“), ES ir NL („nedelsiant, per 24 val.“), FR ir LV („neatidėliojant, jei įmanoma, per 24 val.“), HU („nedelsiant“), EE ir LT („per 24 val.“), PL („nedelsiant, jei įmanoma, per vieną dieną nuo akto gavimo“) arba SK („per 24 val., jei neįmanoma, kuo greičiau“). Kai kurios valstybės narės nenustatė jokių sprendimo priėmimo terminų (FI, SE). SI šios nuostatos neįgyvendino visai. Kai kurios valstybės narės taip pat parengė nuostatą, kuria kompetentinga teisminė institucija įpareigojama raštu nurodyti priežastis, dėl kurių sprendimas per nustatytą terminą nebuvo priimtas.

Kalbant apie fakto, kad sprendimas yra priimtas, pranešimą (5 straipsnio 3 dalis), valstybės narės paprastai nenurodė nei terminų, nei paties pranešimo. Vis dėlto kai kurios valstybės narės nustatė terminus, pvz., BE („nedelsiant“ pranešama karališkajam prokurorui, kuris „neatidėliodamas“ praneša išduodančiajai valstybei narei), CZ („nedelsiant“), ES („nedelsiant, per 24 val.“), FI („nedelsiant, jei įmanoma, per 24 val.“), LT („nedelsiant“), SK („neatidėliojant“).

6 straipsnis. Arešto trukmė

6 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad „turtas vykdančiojoje valstybėje lieka areštuotas tol, kol ta valstybė aiškiai atsako į kurį nors prašymą, pateiktą pagal 10 straipsnio 1 dalies a arba b punktą“. Vadovaudamasi 2 dalimi, dauguma valstybių narių taip pat numatė galimybę apriboti tą laikotarpį. 3 dalyje nurodyta, kad išduodančiosios valstybės narės teisminės institucijos sprendimas, kuriuo panaikinamas arešto aktas, turi būti vykdomas kuo greičiau.

Apskritai šis straipsnis gerai perkeltas į nacionalinę teisę. Kai kurios valstybės narės 3 dalies neįgyvendino (AT, EE, SI, UK), kai kurios nenurodė termino, o kai kurios nurodė kitokį terminą (BE: „neatidėliojant“, BG: „nedelsiant“, DK: „be nereikalingo delsimo“, ES: „neatidėliojant“, HU ir SE: „nedelsiant“). CY tik nurodė, kad užsienio aktą iš dalies pakeisti

arba persvarstyti gali tik teismas arba kita aktą priėmusios užsienio šalies kompetentinga institucija.

AT įgyvendinimo teisės akte šiuo atžvilgiu pateiktas bendro pobūdžio pareiškimas, o procedūra, nustatyta ekstradicijos ir savitarpio pagalbos teisės akto (ARHG) 58 straipsnyje, neatitinka pamatinio sprendimo nuostatų. Be to, AT neįgyvendino 6 straipsnio 3 dalies. SI įgyvendino tik su nacionalinėmis procedūromis susijusias nuostatas ir nepaminėjo nei išduodančiosios valstybės sprendimo, nei susijusio pranešimo. SE į nacionalinę teisę perkėlė tik 3 dalį. BG nenumatė jokių susijusių terminų. UK į nacionalinę teisę tam tikra dalimi perkėlė tik pirmą dalį.

7 straipsnis. Nepripažinimo ar nevykdymo pagrindai

Pamatinio sprendimo 7 straipsnis apima keturis neprivalomus arešto akto nepripažinimo ar nevykdymo pagrindus. Paprastai dauguma šių atsisakymo pagrindų buvo įgyvendinta, tačiau dažnai valstybės narės perkėlė juos į nacionalinę teisę kaip privalomus pagrindus. Kai kurios valstybės narės nepateikė įgyvendinimo nuostatų, bet kai kurių jų atžvilgiu (pvz., CY) galios Europos Tarybos konvencija².

7 straipsnio 2 dalyje numatyta galimybė patikslinti liudijimo pateikimo, papildymo ir pataisymo arba lygiaverčio dokumento priėmimo terminą arba netaikyti išduodančiajai teisminei institucijai šio reikalavimo, jeigu laikoma, kad pateiktos informacijos pakanka. Šią nuostatą įgyvendino dauguma valstybių narių (išskyrus BE, CY, DK, EE, SI ir UK). 7 straipsnio 3 dalies dėl atsisakymo pripažinti arba vykdyti arešto aktą neįgyvendino CY, EE, SI ir UK (taikoma Europos Tarybos konvencija³). 7 straipsnio 4 dalį dėl pranešimo, kai arešto akto praktiškai neįmanoma įvykdyti, FI įgyvendino iš dalies (tik kai negalima nustatyti turto vietos), o BG nenumatė nei terminų, nei pranešimo būdų.

Be pamatiniame sprendime išvardytų nepripažinimo ir nevykdymo pagrindų, keturiolika valstybių narių (BE, BG, CY, CZ, DK, ES, FI, FR, HU, LT, NL, SE, SK, UK) savo nacionalinėje teisėje nurodė papildomų atsisakymo pagrindų. Tai aiškiai neatitinka pamatinio sprendimo. Papildomi pagrindai daugiausia susiję su žmogaus teisių klausimais (BE, DK, FR), prieštaravimu bendriesiems valstybių narių principams (CY, CZ) arba atvejams, kai priemonė draudžiama pagal nacionalinę teisę arba vykdymas neįmanomas pagal nacionalinę teisę (ES, HU, NL, UK). Taip pat buvo pagrindų, susijusių su kalbos režimu ir nacionaline viešąja tvarka, saugumo ir teisingumo interesais. Deja, valstybės narės gana dažnai nurodė nacionalines nuostatas, tačiau jų nepridėjo.

8 straipsnis. Vykdomo atidėjimo pagrindai

8 straipsnio a punktą, susijusį su galimybe pakenkti vykstančiam baudžiamajam tyrimui, į nacionalinę teisę perkėlė dauguma valstybių narių (išskyrus CY, EE, SI). CY atveju taikoma Europos Tarybos konvencija.

Daug valstybių narių į nacionalinę teisę perkėlė vykdymo atidėjimo pagrindą, kai atitinkamam turtui arba įrodymams taikomas areštas baudžiamajame procese, kol tas areštas bus panaikintas (išskyrus CY, DK, FI, SI). Tačiau tik kelios valstybės narės (AT, BG, ES, FR,

² 1990 m. Konvencija dėl pinigų plovimo ir nusikalstamu būdu įgytų pajamų paieškos, arešto bei konfiskavimo.

³ *Idem.*

NL) įgyvendino c punkte nurodytą pagrindą (turtui jau yra taikomas areštas). FR ir UK įtraukė papildomų pagrindų (atitinkamai dokumentų arba priemonių slaptumo panaikinimas ir galimybės pašalinti įrodymus iš UK nebuvimas). 8 straipsnio 2, 3 ir 4 dalys į nacionalinę teisę perkeltos gana gerai (jų neįgyvendino tik CY, SE, SI ir UK).

9 straipsnis. Liudijimas

9 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad perduotas liudijimas turi būti išverstas į vykdančiosios valstybės oficialiąją kalbą arba vieną iš jos oficialiųjų kalbų. Tuo pačiu metu arba vėliau kiekviena valstybė narė gali pareikšti, kad ji priima vertimą į vieną ar daugiau Europos Sąjungos oficialių kalbų (9 straipsnio 3 dalis).

Dauguma valstybių narių (AT, BG, DK, ES, FR, HU, PL, UK) liudijimą priima tik savo šalies kalba. Kai kurios valstybės narės nepateikė jokios informacijos apie kalbos režimą. Tai reiškia, kad kol kas bus pripažįstami tik į tos valstybės narės valstybinę kalbą išversti liudijimai (CY ir SI). Kai kurios valstybės narės be savo šalies kalbos priima liudijimus ir anglų kalba (EE, LT, LV, NL). Kai kurios valstybės narės, remdamosi abipusiškumo principu, taip pat priimtų liudijimus kitomis nei savo šalies kalbomis (CZ, SK).

BE taip pat priims liudijimus prancūzų, olandų, vokiečių ir anglų kalbomis, SE – švedų, danų, norvegų ir anglų kalbomis, o FI – suomių, švedų ir anglų kalbomis (taip pat kitomis kalbomis, jeigu tai patvirtins kompetentingas prokuroras ir jeigu nebus kliūčių tokiam patvirtinimui).

10 straipsnis. Paskesnis areštuoto turto tvarkymas

Šiame straipsnyje nagrinėjami klausimai, kylantys po sprendimo dėl arešto, t. y. įrodymų perdavimo arba konfiskavimo prašymų perdavimas.

AT, BE, BG, DK, FR, HU, LT, NL, PL ir SK įgyvendino šį straipsnį. CZ, EE, ES, FI, LV, SE, SI, UK jį įgyvendino tik iš dalies. 3 dalyje SK kalba tik apie įrodymus, bet ne turta. CY šio straipsnio neįgyvendino.

11 straipsnis. Teisės gynimo priemonės

11 straipsnyje numatyta, kad valstybės narės turėtų užtikrinti, jog bet kuri suinteresuotoji šalis (įskaitant *bona fide* trečiašias šalis) turi veiksmingų teisės gynimo priemonių nesustabdant procesinių veiksmų vykdymo, kad galėtų apginti savo teisėtus interesus išduodančiojoje arba vykdančiojoje valstybėje. Kartu skundai iš esmės gali būti svarstomi tik išduodančiojoje valstybėje. Jeigu teisminis nagrinėjimas vyksta vykdančiojoje valstybėje, apie ieškinio turinį ir jo baigtį reikėtų pranešti išduodančiajai valstybei.

Visose valstybėse narėse suinteresuotosios šalys gali teikti skundus dėl arešto akto vykdymo. Šiuo atžvilgiu kai kurios valstybės narės taiko visas nacionalinių teisės aktų nuostatas arba jų dalį ir dėl to kai kurios valstybės narės tik iš dalies įgyvendino šį straipsnį (CY, DK, HU, LT, SI). Kai kurios valstybės narės skundo pateikimui nustatė terminus.

Paprastai valstybės narės numato priemones nesustabdant procesinių veiksmų vykdymo (kai kuriais atvejais išimtis – BE ir CZ). Ne visos valstybės narės įgyvendino 4 dalį, susijusią su priemonėmis, kurių būtina imtis, siekiant palengvinti naudojimąsi skundo pateikimo teise, visų pirma suteikiant informacijos suinteresuotosioms šalims. Nuostatą dėl galimybės iš esmės svarstyti skundus dėl arešto akto tikrai išduodančiojoje valstybėje įgyvendino tik BE, BG, CZ, ES, FI, LV, NL ir SK.

12 straipsnis. Žalos atlyginimas

12 straipsnyje numatyta atlyginti išlaidas, kurias patiria išduodančioji valstybė, apmokėdama vykdančiosios valstybės narės išlaidas, patirtas kompensuojant dėl arešto akto vykdymo padarytą žalą. Išimtis daroma tais atvejais, kai žala atsiranda tik dėl vykdančiosios valstybės elgesio. Šia nuostata nepažeidžiami nacionaliniai teisės aktai, kuriais reglamentuojami fizinių ar juridinių asmenų žalos atlyginimo reikalavimai.

Kai kurios valstybės narės į nacionalinę teisę šios nuostatos neperkėlė visai (LV, SE, SI, UK), kai kurios manė, kad jos nebūtina įgyvendinti, nes tokiais atvejais atitinkama valstybė turėtų sudaryti dvišalį susitarimą (FR, LT) arba šios nuostatos nereikia perkelti į nacionalinę teisę, nes tai yra vyriausybės įpareigojimas (BE). Kitoms valstybėms narėms šiuo atžvilgiu bus taikomos bendrosios nacionalinės nuostatos.

BG, DK, EE, ES, FI, PL ir SK į nacionalinę teisę perkėlė visas arba dalį šio straipsnio nuostatų. Kai kurių valstybių narių (CZ, ES, SK) žalos atlyginimo nuostatos skiriasi, priklausomai nuo to, ar jos yra išduodančiosios ar vykdančiosios valstybės.

3. IŠVADOS

2003 m. liepos 22 d. Tarybos pamatinio sprendimo 2003/577/TVR dėl turto arba įrodymų arešto aktų vykdymo Europos Sąjungoje įgyvendinimas nacionalinėje Europos Sąjungos valstybių narių teisėje nėra patenkinamas. Ši išvada daugiausia pagrįsta nedideliu pranešimų skaičiumi ir tuo, kad kai kuriuose įgyvendinimo teisės aktuose net nepateikta nuoroda į pamatinį sprendimą (nuostatos priimtose atsižvelgiant į kai kurių tarptautinių teisės priemonių įgyvendinimą). CY ir UK tik iš dalies apėmė pamatinio sprendimo nuostatas (CY apėmė tik turto areštą, o UK – tik su įrodymais susijusias nuostatas). SI atsiųsti teisės aktai taip pat rodo, kad ši valstybė narė areštų prašymu atveju vis dar taiko tradicines teisinės savitarpio pagalbos taisykles ir todėl ji neįgyvendino savitarpio pripažinimo principo.

Devyniolika nacionalinių teisės aktų, kuriuos gavo Komisija, rodo, kad yra daug praleidimų ir klaidingo aiškinimo. Teisės aktus dar galima tobulinti, visų pirma kalbant apie tiesioginius teisminių institucijų ryšius, atsisakymo pripažinti arba vykdyti arešto aktą pagrindus ir žalos atlyginimą. Tačiau atrodo, kad greitas arešto aktų vykdymas užtikrintas.

Komisija ragina valstybes nares apsvarstyti šią ataskaitą ir pateikti visą tolesnę susijusią informaciją Komisijai ir Tarybos generaliniam sekretoriatui ir taip įvykdyti pamatinio sprendimo 14 straipsniu joms nustatytus įpareigojimus. Be to, Komisija ragina tas valstybes nares, kurios nurodė, kad rengia atitinkamus teisės aktus, priimti šias nacionalines priemones ir apie jas kuo greičiau pranešti.